

Text: Zdeněk HOFFMANN
Foto: Olga KARAFFOVÁ
a Zdeněk HOFFMANN

Na profesi vojáka z povolání jsou dnes kladeny vysoké nároky. K službě v armádě nestačí již jen zdravotní způsobilost, fyzická zdatnost a předchozí beztravnost, ale i potřebná intelektuální úroveň a psychická odolnost. Všichni uchazeči o práci se proto podrobují psychologickému vyšetření. Na možnosti této disciplíny při výběru adeptů na vojáky z povolání jsme se zeptali primáře Ústředního lékařsko-psychologického oddělení Ústřední vojenské nemocnice Praha plk. Jiřího Klose.

NEPROJDOU

čtyři z deseti

■ **Jakou formou probíhá psychologické vyšetření zájemců o povolání profesionálního vojáka?**

Každý projde klasickým vyšetřením, jehož cílem je zjistit, zda je z psychologického hlediska schopen vojenské služby. Probíhá pouze ve vojenských nemocnicích v Praze, Brně a Olomouci, a to za srovnatelných podmínek. Chtěl bych

zdůraznit, že spadá výlučně do oblasti vojenského zdravotnictví a postupy jsou ukotveny ve zdravotnických předpisech. V první části absolvují uchazeči diagnostické vyšetření na počítačích, druhá má formu individuálního klinického rozhovoru. Ten navazuje jednak na výsledky testových metod a jednak v něm zjišťujeme širší spektrum anamnestických

údajů. Zajímáme se i o motivaci ke vstupu do armády. Psychologickému vyšetření se však nepodrobují jen zájemci o vstup do armády. Jiné formy absolvují uchazeči o specializace spojené s vysokou psychickou náročností, jako jsou např. operátoři, řidiči a zájemci o službu v zahraničních misích.

■ **Co všechno jako psychologové zjišťujete?**

Úroveň jejich intelektových dispozic, základní osobnostní rysy, schopnost odolávat psychické zátěži a při ní podávat výkon. Poznáme, i pro jakou profesní specializaci v armádě mají psychické vlohy. Naším hlavním úkolem je zjištění, zda je uchazeč z psychologického hlediska schopen vykonávat povolání vojáka.

■ **Jaký podíl je těch, kteří nejsou schopni vykonávat povolání vojáka?**

Číslo odmítnutých kolísá. V průměru je u nás počet odmítnutých vysoký,

z deseti neprojdou tak čtyři. Souvisí to s prestiží armády, do věci se promítají i obecná ekonomická hlediska a sociální situace ve společnosti, úroveň nezaměstnanosti. Je-li nízká, mohou lidé

sehnat práci v jiných oblastech a o armádu mají zájem jen ti, kteří chtějí opravdu být vojáky. Jsou-li ve společnosti problémy, zvyšuje se zájem o práci v armádě. Zkoušejí to i ti, kteří to berou jen jako jednu z možností získání práce. Stejnou zkušenost mají i ostatní státy NATO. Ekonomický boom snižuje zájem lidí o armádu.

■ **Převažující důvody nepřijetí do armády?**

Především nízká intelektová úroveň. Práce v armádě je stále náročnější. Kromě schopnosti rozhodovat, umění práce s lidmi a zodpovědnosti jsou to v současné době vysoké nároky na obsluhu PC a vyspělých sofistikovaných technologií.

■ **A co sklony k agresivnímu jednání?**

Posuzujeme uchazeče komplexně. Armáda potřebuje lidi s určitým drajvem, dominantními osobnostními rysy a dynamickým chováním. Takové neodmítáme. Agresivita v širším slova smyslu je po vojácích dokonce vyžadována. Jde však o to, do jaké míry jsou schopni tyto projevy regulovat, jak se dokážou ovládat, racionálně korigovat své jednání.

Aktivitu, dynamičnost a dominantnost musejí vojáci usměrňovat a korigovat

jsou vystaveni častějším svodům než ostatní lidé.

■ **Stává se, že se psychický stav vojáka, třeba po návratu z mise, zhorší?**

Účastníci zahraničních misí jsou dnes posuzováni z psychologického hlediska před nástupem i po návratu. Nestává se často, že by došlo k výraznějším změnám. Dnes má profesionální armáda svoji historii, a tak populace, která odjíždí, je dobře připravena a vycvičena, ví, do čeho jde a co ji čeká. Navíc se jedná většinou o opakované výjezdy. Nestává se, že bychom označili vojáka po návratu z mise jako nezpůsobilého služby. Může mít problémy přechodného charakteru, jako jsou deprese či stavy úzkosti, jako následky vypjatých situací z misí. To patří k vojenskému životu, avšak v ČR je takových případů mnohem méně než například u vojáků amerických či britských. Čekáme, co přinese současná situace zejména v Afghánistánu. Mise byly vždy náročné, ale nyní budeme muset řešit vliv častějších bojových střetů na psychiku vracejících se vojáků. Pracujeme s lidmi již během mise. V každé z nich je psycholog nebo psychiatr. Doma máme navíc připravené odborné léčebné postupy pro ty, kteří je budou případně potřebovat, abychom jim co nejrychleji pomohli k návratu do vojenského prostředí.

■ **Měli jsme na mysli právě nezvládanou agresivitu vedoucí k projevům násilí.**

Mezi odmítnutými jsou také lidé tohoto typu, kteří nesplňují širší kritéria spektra osobnostních dispozic. Není to jen agresivita, ale i jednání, které nese symptomy psychopatie, sklon k impulzivnímu jednání, nekorigovaným aktivitám, výbušnost, labilita, nezdrženlivost, snížená schopnost odolávat stresu a další.

■ **Jste schopni rozeznat i sklony ke kriminalitě?**

Skutečně se stává, že i přes tato vyšetření dochází k tomu, že se voják zaplete do kriminální činnosti. Jsou to reakce lidí v konkrétních životních situacích. Medicína ani psychologie nemá takové nástroje, které by dokázaly predikovat veškerá negativa. Možnosti kriminálního jednání může navíc ovlivnit prostředí, v kterém se voják pohybuje ve svém soukromém životě. Riziko je přitom stejné jako u nevojáků. Je však třeba přiznat, že vycvičený voják získá schopnosti a sebedůvěru, kterých může využít i ke kriminální činnosti. U nás se to stává minimálně. S tímto problémem se potýkají všude ve světě, o vycvičené vojáky projevuje zájem podsvětí, proto

